TARİH Sınıf-10

KONU GÜCÜNÜN ZİRVESİNDE OSMANLI

Yavuz Sultan Selim'in oğlu ve onuncu Osmanlı padişahı olan I. Süleyman, Osmanlı Devleti'nde en uzun süre tahtta kalan padişahtır. Kırk altı yıllık iktidarı, devletin en ihtişamlı dönemi olmuştur. Yaşadığı çağda Avrupa'da Sultan Süleyman; "Muhteşem" veya "Büyük Türk"olarak isimlendirilmiştir.

1520-1595 Yılları Arasındaki Başlıca Siyasi Gelişmeler

I. Süleyman için günümüz de kullanılan "Kanuni" sıfatını, ilk defa XVIII. yüzyılda Rumen tarihçi Dimitrie Cantemir (Dimitri Kantemir) kullanmıştır. XIX. yüzyıl Osmanlı kaynaklarında, adalet alanında taviz vermemesi ve özellikle devletle toplum yapısına dair kanunları uygulamaya koyması nedeniyle I. Süleyman için "Kanuni" unvanı kullanılmaya başlanmıştır. Dolayısıyla Kanuni sıfatı onun kendisi için takındığı veya döneminde onun için kullanılan bir unvan değildir. I. Süleyman'ın bu unvanı almasında Ebüssuûd, Nişancı Celalzade Çelebi ve Müftü Kemal Paşazade Efendi gibi hukuk adamları etkili olmuştur. Dönemin tarihçilerinden Celalzade Mustafa Çelebi, Kanuni'nin bilhassa üç özelliğine vurgu yapmıştır. Bunlar; adaletli olması, halkını koruyarak onları velinimet bilmesi ve cihanşümul bir fatih vasfına sahip olmasıdır.

Belgrad'dan Haçova'ya Osmanlı Zaferleri

Kanuni'nin tahta çıktığı dönemde Avrupa'da çok önemli gelişmeler yaşanmaktaydı. Almanya'da Martin Luther adında bir rahip, Katolik kilisesini hedef alan bir bildiri yayınlamış ve büyük taraftar toplamıştır. Luther'in çalışmaları sonucunda Avrupa'da yeni bir mezhep olarak ortaya çıkan Protestanlık, toplumu ve idarecileri sarsmaya başlamıştır. Böylesine bir dönemde Şarlken (V. Karl) Kutsal Roma-Germen İmparatoru olmuştur. Avrupa'da Katolik dünyası bölünme tehlikesiyle karşı karşıya kalınca papa ve İmparator Şarlken, Martin Luther ve taraftarlarına karşı mücadeleye başlamıştır. Dolayısıyla Kanuni tahta çıktığında Avrupa'da mezhep kavgaları başlamak üzeredir.

Şarlken, başta Fransa olmak üzere Avrupa'nın tamamın hâkimiyeti altına alma politikası izledi.1521'de Hristiyan dünyasının iki büyük hükümdarı Şarlken ile I. Fransuva arasında başlayan savaş ile Avrupa iki cepheye ayrıldı.

Avrupa'daki bu siyasi durum, Osmanlı Devleti'ne Avrupa ile doğrudan ilgilenme ve kendisine karşı oluşabilecek bir Haçlı birliğinin parçalanmasına imkân sağladı. Kanuni için batıda gazanın devam edebilmesi, Hristiyan dünyasının iki önemli kalesi olan Belgrad ve Rodos'un alınmasına bağlıydı. Bu sebeple bizzat padişahın komuta ettiği ordu, 1521'de Belgrad'ı fethetti. Bu fetihle Orta Avrupa'nın önemli bir kilidi açılmış oldu. Osmanlıların Avrupa'daki kara seferleri için Belgrad, askerî merkez hâline geldi. Kanuni, ikinci hedefi olan Rodos'u da 1522'de fethetti. Böylece Mısır ve İstanbul yolu üzerindeki önemli bir engel ortadan kalkmış oldu. Her şeyden önemlisi Rodos'un alınmasıyla Akdeniz'e yönelik yapılacak harekâtlar için de yeni bir askerî merkez oluştu.

Mohaç Meydan Savaşı (1526)

Avrupa'da 1521'de Şarlken ile I. Fransuva arasında başlayan savaş iyice kızışmış ve 1525'te Fransa Kralı I. Fransuva yenilerek esir düşmüştü. Fransa kralının annesi Osmanlı padişahına başvurarak oğlunun kurtarılması talebinde bulunmuş, Kanuni de fiilî yardımda bulunacağı sözünü vermişti. Bu gelişme sonucunda Avrupa meseleleriyle karşı karşıya gelen Osmanlılar, bölge siyasetinde artık belirleyici bir güç unsuru olmuştu. Habsburglara karşı Macaristan'ı bir üs olarak kullanmak isteyen Kanuni, Macaristan üzerine sefere çıkmıştır. Kanuni, casus teşkilatı sayesinde Macar Kralı Layoş'un her taraftan yardım istediğini öğrenmiştir. Bu sebeple savaşın ünlü kumandanları olan Bali Bey ile Hüsrev Bey'e, Hırvatlardan gelecek bir yardıma karşı dikkatli olmalarını emretmiştir. Osmanlı ordusu, askerî taktik anlayışı gereği Macar zırhlı süvarisinin hücumuna engel olmuştur. Araziyi iyi tanıyan ve en uygun yerde mevzilenmiş olan Macar ordusu, coğrafi konumu müsait olmayan Osmanlı kuvvetlerine kısım kısım saldırmıştır. Fakat kısa sürede çember içine alınan Macar ordusu üzerine Türk topçusunun mermiler yağdırmasıyla iki saat gibi kısa bir sürede galibiyet sağlanmıştır. Kesin bir imha savaşı olan Mohaç'ta bozguna uğratılan Macar kralı, çekilirken bataklığa saplanarak hayatını kaybetmiştir. Osmanlı ordusunun 29 Ağustos 1526'da Macar ordusunu böylesine bir hezimete uğratmasıyla Macar Krallığı tarih sahnesinden silinmiştir. Mohaç Savaşı'ndan sonra Osmanlı ordusu Budin'e yürüyerek 10 Eylül 1526'da şehre girdi.

Budin'i doğrudan doğruya Osmanlı idaresine bağlamayan Kanuni, Osmanlı hâkimiyetini kabul eden Zapolya'yı Macar kralı olarak tanıdı. Macar Krallığı gibi Orta Avrupa'nın güçlü bir devletinin, kısa sürede bozguna uğratılması Avrupa'da korku yarattı. Bu nedenle Avrupa orduları uzun bir süre Osmanlı ordusu ile meydan savaşına girmeyi göze alamadı. Çünkü Avrupa orduları iaşe ve lojistik kaynakları ile hareket kabiliyeti bakımından Osmanlı ordusu ile boy ölçüşebilecek durumda değildi.

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

SORULAR

1. Osmanlı Devleti'nin Macaristan'a uzanan büyük fetihlerin yapılmasıyla;
I. Teokratik yapının güç kazanması,
II. Haçlı zihniyetinin son bulması,
III. Cizye gelirlerinin artması
durumlarından hangilerinin gerçekleştiği söylenebilir?
A) Yalnız I B) Yalnız II
C) Yalnız III D) II ve III
E) I, II ve III **Cevap: C**

2. I. Süleyman Dönemi'nde yapılan hukuk reformlarıyla Osmanlı Devleti'ne yeni bir vizyon kazandırıldı. Örfi ve şeri hukukun ilkeleri birleştirilerek sentez bir hukuk anlayışı ile devletin tüm organlarında etkili olundu. Bu sayede de topluma düzen verilmeye çalışıldı. Bu süreçte en önemli katkı Şeyhülislam Ebussuud Efendi'den geldi. Bu durum daha sonraları I. Süleyman'a "Kanuni" diye anılmasında etkili oldu.
Buna göre Osmanlı Devleti ile ilgili olarak;
I. İslam dini ve toplumun gelenekleri hukuk anlayışına temel oluşturmuştur,
II. Hukuk birliği sağlanarak anayasal bir düzen kurulmuştur,
III. Yapılan çalışmalar ve yenilikler kişilerle özdeşleştirilmiştir
yargılarından hangileri savunulabilir?
A) Yalnız I B) Yalnız II
C) I ve II D) I ve III
E) I, II ve III **Cevap: D**

3. Kanuni Dönemi'nde alınan ..... Osmanlıların Avrupa'daki kara seferleri için askerî merkez hâline geldi.
Yukarıdaki boşluğa hangisi getirilirse doğru olur?
A) Rodos B) Belgrad
C) Mohaç D) Budin
E) Haçova
Cevap: B